

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Osobnosti a události českých dějin očima veřejného mínění

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2005, v05-12</i>
Otázky:	<i>OV.138, OV.139, OV.140, OV.141</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 12. 2005</i>
Počet respondentů:	<i>1098</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>1. února 2006</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V rámci prosincového šetření CVVM byly mimo jiné zkoumány názory a postoje české veřejnosti, které souvisejí s otázkou národní hrdosti a identity. V rámci tohoto bloku respondenti odpovídali i na některé otázky, které se vztahují k českým dějinám, respektive k významným osobnostem a událostem naší historie.

Šetření v první části zjišťovalo, které osobnosti, ať už z historie či ze současnosti, česká veřejnost vnímá jako nejvýznamnější. Toto zjišťování probíhalo prostřednictvím dvou otevřených otázek, přičemž v té první dotázaní měli uvést jednu osobnost, kterou považují za nejvýznamnější, a v té druhé mohli jmenovat ještě tři další osobnosti, jež pokládají za významné.¹

Na prvním místě, respektive v reakci na první otevřenou otázku, se nejčastěji objevovali král Karel IV. (29 %) a první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk (20 %). K poměrně frekventovaným osobnostem na prvním místě dále patřili Václav Havel (10 %), Jan Ámos Komenský (9 %) nebo Jan Hus (5 %). Z dalších osobností více než 1 % respondentů na prvním místě uvedlo Václava Klause (3 %), Jaromíra Jágra (2 %) a Jana Žižku z Trocnova (2 %). Jiné osobnosti se na prvním místě vyskytovaly opakovaně s frekvencí do jednoho procenta, případně se objevily pouze jednou.

Jak vypadají celkové výsledky šetření v případě, že respondenti vedle jedné osobnosti mohou uvést ještě tři další jména, ukazuje tabulka 1.

¹ Otázka: Kdo podle Vás byl nebo je největší českou osobností – ať už v minulosti nebo v současnosti? Které tři další osobnosti byste uvedli?

Tabulka 1: Významné české osobnosti z minulosti či současnosti (%)

Karel IV.	60
Tomáš Garrigue Masaryk	53
Václav Havel	35
Jan Ámos Komenský	26
Jan Hus	23
Božena Němcová	11
Václav Klaus	11
Jan Žižka z Trocnova	10
Jaromír Jágr	8
Karel Gott	7
Karel Čapek	7
Bedřich Smetana	7
Edvard Beneš	5
Antonín Dvořák	5
Emil Zátopek	5
Marie Terezie	3
František Palacký	3
Ludvík Svoboda	3
Jiří z Poděbrad	3
Jan Werich	3
Jaroslav Heyrovský	2
Přemysl Otakar II.	2
Roman Šebrle	2
kníže (sv.) Václav	2
Jaroslav Seifert	2
Pavel Nedvěd	2
Ivan Hlinka	2
Alois Jirásek	2

Pozn.: Údaje v tabulce představují podíly respondentů. Kteří spontánně uvedli příslušnou osobnost při kterémkoli ze čtyř možných vyjádření. Tabulka zahrnuje pouze údaje týkající se osobností, které uvedlo více než jedno procento dotázaných.²

I mezi čtyřmi možnými osobnostmi, jež mohli respondenti jmenovat, se výrazně nejčastěji objevovali Karel IV. a TGM, které uvedla více než polovina dotázaných. Ze současníků se nejčastěji objevoval bývalý prezident Václav Havel, kterého jmenovala zhruba třetina respondentů a který se v „žebříčku“ umístil celkově jako třetí, přibližně každý desátý respondent pak uvedl stávajícího prezidenta Václava Klause a jen s nepatrným odstupem za ním se ze současníků umístili hokejista Jaromír Jágr a zpěvák Karel Gott. Nejčastěji uváděnou ženou byla spisovatelka Božena Němcová s podílem na úrovni jedné desetiny, podobně jako u Václava Klause či husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova. Vyšší podíl

² Opakovaně se v šetření objevovaly mnohé další osobnosti a postavy české kultury, politiky, vědy, sportu a historie, ale dokonce i mytologie (praotec Čech, kněžna Libuše, Přemysl Oráč) nebo literární fikce (Jára Cimrman, Josef Švejk). Vícekrát než jen jednou či dvakrát se v odpovědích respondentů vyskytli Mikoláš Aleš, sv. Anežka, Tomáš Baťa, Lucie Bílá, Karel Havlíček Borovský, Vlasta Burian, sv. Cyril a Metoděj, Věra Čáslavská, Ema Destinová, Josef Dobrovský, Alexander Dubček, Eliška Přemyslovna, Miloš Forman, František Josef I., Klement Gottwald, Tomáš Halík, Jiří Hanzelka, Dominik Hašek, Jaroslav Hašek, Olga Havlová, Milada Horáková, Jan Koller, Karel Kryl, Marta Kubišová, Jan Lucemburský, Josef Lux, Zdeněk Mahler, Karel Hynek Mácha, Jan Masaryk, Josef Masopust, Tereza Maxová, Vladimír Menšík, Alfons Mucha, Martina Navrátilová, Jan Neruda, Kateřina Neumannová, Oldřich Nový, Jan Palach, Jiří Paroubek, František Plánička, Vladimír Remek, Rudolf II., Jan Saudek, Zdeněk Svěrák, Milan Rastislav Štefánik, kardinál František Tomášek, Eva Urbanová, Václav II., Václav IV., sv. Vojtěch, Jiří Voskovec, Helena Vondráčková, Otto Wichterle, Antonín Zápotocký, Dana Zátoková, Stella Zázvorková, (sv.) Zdislava z Lemberka, Miloš Zeman, Miroslav Zikmund, Jan Zrzavý, Jan Železný a Vladimír Železný.

v porovnání s tím se kromě již zmíněných osobností objevil ještě v případě Jana Ámose Komenského a Jana Husa, které do svého výběru českých velikánů zařadila asi čtvrtina dotázaných. Na či nad hranici pěti procent se kromě již jmenovaných postav české historie či současnosti dostali ještě spisovatel Karel Čapek, hudební skladatelé Bedřich Smetana a Antonín Dvořák, jeden ze spoluzakladatelů československého státu a jeho druhý prezident dr. Edvard Beneš a legendární atlet, čtyřnásobný olympijský vítěz a mnohonásobný světový rekordman vytrvaleckých běžeckých tratí Emil Zátopek.

Další část šetření se věnovala hodnocení jednotlivých období českých dějin. Respondenti měli z předloženého seznamu vybrat jedno období, které podle jejich mínění představuje vrcholnou dobu českých dějin.³

Tabulka 2: Vrcholné období českých dějin (%)

	Prosinec 2001	Prosinec 2005
Velkomoravská říše	3,5	3,6
Doba přemyslovská	3,9	3,7
Doba Karla IV.	36,9	38,4
Husitství	8,7	9,2
Doba Jiřího z Poděbrad	2,9	2,3
Doba Rudolfa II.	1,5	2,0
Doba pobělohorská – baroko	0,3	0,2
Národní obrození	8,5	10,2
Doba vlády Františka Josefa I.	1,5	2,6
Období první republiky	16,3	15,7
Jiné	3,0	2,7
Žádné	3,6	1,8
Neví	9,4	7,6

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 2, výrazně nejčastěji respondenti jako vrcholné období českých dějin vyzdvihují dobu panování Karla IV. V šetření toto mínění vyjádřily téměř dvě pětiny z nich. Jako druhé nejčastěji uváděné vrcholné období českých dějin s podílem 16 % pak následuje éra československé první republiky. Na třetím až čtvrtém místě žebříčku historických epoch stojí společně národní obrození a husitství s podílem okolo jedné desetiny. Shodně pak čtyři dotázaní ze sta za vrchol českých dějin označili éru Velkomoravské říše, kterou výrazně častěji uváděli dotázaní z jižní Moravy, či dobu přemyslovskou, která se objevovala hlavně mezi odpověďmi respondentů z Prahy.

V šetření respondenti rovněž odpovídali na otevřenou otázku týkající se významných událostí pro český národ v období od konce první světové války, přičemž mohli uvést celkem až tři různé možnosti.⁴ Z výsledků šetření vyplynulo, že k takovým významným událostem lidé řadí zejména tzv. sametovou revoluci a pád komunistického režimu v roce 1989, což v jedné ze tří možností uvedlo 60 % respondentů, Mnichov, následnou německou okupaci, druhou světovou válku a osvobození (49 %), vznik československého státu v roce 1918 (32 %), tzv. Pražské jaro a události z období 1968-69 (29 %), únorový převrat v roce 1948 (16 %), rozpad čs. federace a vznik samostatné České republiky (13 %) a vstup země do Evropské unie (11 %).

³ Otázka: Které historické období považujete za vrcholnou dobu českých dějin – označte jednu možnost?

⁴ Otázka: Které tři události od konce 1. světové války považujete pro český národ za nejvýznamnější?